Государственная б-ка
СССР имени В. И. Ленина
1-12 Серд

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советаи Министрий Советаи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 5 апрель, 1973 шу. ● № 41 (5302). Мах 2 кеп.

КХОАЛАГIДАР, ХОАДАМБЕШ ДАР:

РОССИЙСКИ ФЕДЕРАЦЕ РУБЕЖАШ

Российски Федераце кхьхьегамхошца Коммунистически парте хьалхленца, вай Дахьен бергигача кхьхьегамхошца санна, тIатеIIа кьовсам лоаттабу КПСС XXIV съезда исторически решенеи кхоачашъера тIехьа.

Болхлой классо, колхозни ахархошца, интеллигенце творчески хьинар кIоагIга айденца тIаийар КПСС ЦК декабрьски Пленума (1972 ш.) решенеи. 1973 шера план хенал хьалха кхоачашъера социалистически яхь йоаржкарах бай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВПСПС, ВЛКСМ ЦК сонам.

Социалистически яхьа юкъехьача предприятей, организацей, гIишлоний, колхозий, совхозий коллективаша 1973 шера оттальча заданеи йоккхачIа йоаца шоай планаш тIаийе.

Российски Федераце автономни республикаш, краеш, областаш йIслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера план хенал хьалха кхоачашъе а тIергаш, шоайла а вежараниха йолча кхьча сомсаи республикай областаца а яхье яьлий доккхагIа доза толамаш дахар дуьхьа.

Предприятей, колхозий, совхозий, гIишлошъеча организацей коллективаша тIаийна социалистически декхараш кьобалдалъд промышленносто, юрта боахама, транспорта, торговали культуран болхлой республикански (АССР), краевой областной комитеташа, министерствай коллегиш ЦК профсоюзийн цхьана хиннача заседанеша, парга хьажа а хьежай уж дийца а дийнах РСФСР-Министрий Совето, ВПСПС-о.

РСФСР кхьхьегамхошца социалистически дехараш тIаийдад:

Промышленносте — продуцена реализаци яра боарзмагIлоа тайпаин продунце лоархIамегIдола тайпаин арахецера 1973 шера РСФСР халкъа боахама дегIабоалабара паччахьалкхен план хенал хьалха кхоачаш а яь шера планаш совгIа 2,3 млрд. сома маьха прокышленни продукци яла. Кхьхьегама оесарле план 5 процент йолча 6 процент лакхъе, производство дикагIа вIашгIехьакхкха, кхьхьегама хьалаш тоде. Кхьхьегама оесарле лакхъара чотах тIакхетача продукцех 87 процент якхча, хIаьта кIора, дудха, шурий, ейгача промышленносте. Iаьржача металлурге — еррига а. Продукцера Iадодар лоздара тIаерзаяь мероприятеи чакхъяха а из кхы тIа ахарецаргIолча терка1 а деш пайда бара шера план 250 млн. сом тIехкхоачашъе.

Планал совгIа 160 эзар тонн чон, 295 эзар тонн болат, 200 эзар тонн Iаьржача металла прокат арахеца, 42 эзар тонн болата трубаш хьае, 3,6 млн. тонн кIори 2,8 млн. тонн мехкъяьтен дакха, 650 млн. кубически метр газ, 600 эзар тонн моторни дозгор дакхха, 335 эзар тонн минерални удобреней арахеца, эзар тонн химически хьоаеш. 10 эзар тонн синтетически каучук, 19 эзар тонн пластически кIунаш хьаде. 128 эзар тонн цемент, 20,7 эзар тонн кьхьат арахеца, 5856 автомобиль, 100 экскаваторни крани, 300 скрепер, автограйдер, бульдозер, корчеватель хьае.

Юртбоахама машинаш оборудовани яхьийтара план хенал хьалха кхоачашъе, шера планаш совгIа кхы тIа а 550 трактор, 500 элаташ чуэца комбайн, 2 млн. сома маьха юртбоахама техника эша запасной оатхлаш дIахьийта.

Бахача наха эша товараш дукхагIа арахецеи планал совгIа дале: культурно - бытовой цIагIа эпеи товараш 63 млн. сома маьха, 14,5 млн. кв. метр кIаш, эпп, дъирий, гаташ, 600 эзар пазита баракъа арахеца, 3,9 млн. швейни хIамаш хьае, 480 эзар пар телата кога гIирс хьабе. 11 эзар тонн кондитерски изделеш, 170 млн. сома маьха дуьхен пурийн продукташ. 14,9 млн. сома маьха кхачан чкъырийп продукци арахеца, 1972 шерачул моттигерча промышленносте предприятеча моттигерча бедалъа отходеи хьаю изделеи 1,4-зоон алсамъяха.

1972 шерачул паччахьалкхен дикала Энак ейна ейтача промышленносте арахецa продукци пинцел кIезигагIа йоацап дегIа йоалае.

Керда техника юкъейсалаелга сиздеа деза — комплексни механизацин а автоматизацин е 2,5 эзар гарстача цехаи участкаи, 6 эзар механизированни поточни автоматически лини юкъейоалае; Iаьма - тохкама, проектни, конструкторски организацейн промышленни предприятейн колективай низашца 2,5 эзар совгIа керда машинаш, оборудовани, приборани аппараташ хьае; изобретенеши рационализаторски предложенеши юкъехьарах цхьан шера юкъера лаьрхIача 2 мард. сом гарга халкъа боахама пайда бе.

Материально - технически ресурсех пайда эцнига тоаде. Дiахо а материалоемкость лохъе, производстве 340 эзар тонн Iаьржен бособеи металлаш кходе, 3,8 млрд. квтч. электроэнерги, 2 млн. гигакалорий йIохала энергии, 1,6 млн. тонн условни доагор, 340 эзар тонн цемент, 190 эзар тонн куб. метр хьуна материалаш, 56,5 эзар куб. метр херх хьекха материалаш кхое.

Юрта боахама болхлоша 1972 шерачул 4,3 млн. гектар тIа плата культураш дукхагIа дIа а йийна 120 млн. тоннага дIакхоачаде лерхI чуэца ялат, хIаьта паччахьалкхенга дохьаргда 49 млн. тонн ялат; дукхагIа Iаьжир тIа цекара сеекла, цхьан гектара тIара чуэца хьувкъам 200—215 центнерга дIа а кхоачабаь паччахьалкхенга 29 млн. тонн йохка. Ганараш доахлига 3,6 млн. тоннага дIакхоачаде а 3 млн. тонн уж дохка а; деи 260. эзар тонпал кIезигагIа доанаш кийчдега Iаланде; колхозашка, совхозашка, паччахьалкхен кхьча боахамашка еррига чуэца коартолаш 22,5 млн. тоннага дIакхоачае, бальдадараш — 7,5 млн. тоннага, 9,4 млн. тонн коартол кийчъе, бальдадараш — 5,9 млн. тонн.

512 эзар гектар хий дехка лаьттан ханал хьалха эксплуатаце дIадала, ну даькъе хий дехка культурни дагIенаш — 330,5 эзар гектар, докъадь лаьттан — 328,5 эзар гектар, хий хьаIаденa дагIенаш — 536 эзар гектар, кхы 52 эзар гектар хий дехка культурни дагIенаш юкъейоалае; хий лехкача лаьттаех пайда эцнига тоаде а ну тIара чуэца хьувкъам лаккъе а.

Ерригача категореех долча боахамаша паччахьалкхенга дохкарга 7,6 млн. тонн хьайбай а коа тIара оалхазарий а духх, шура — 27,8 млн. тонн, фуаш — 15,7 млрд., тха — 225 эзар тонн. Цу тIулахха колхозашкарен совхозашкарен хьайбай дебаде, хьайбай продуктинесть лаккъе, доскъара база тIоагIе, ший ханнаьлъа доаклар кийчде а из дIаоттаде а. 1972 шерачул 18 процент духхагIа сенажи 40 процент духхагIа бацца хьоари кийде.

Планал совгIа **машиннашца транспортаца** 11 млн. тонна мухь дIабахьа, бIаьстан юхье доча балхантеи ялат чуэнача хана эшеи машинаши монхьаши эггара сихагIа дIакхоачаделга Iалашде, **хи тIарча транспортаца** 4,5 млн. тонн мухь дIабахьа, хIаьта **автомобильни транспортаца** — 31,5 млн. тонн мухь.

Хьа а баь эксплуатаце планал совгIа 560 километр асфальти жагIи билла автомобильни никъ дIабахьа.

Планал совгIа РСФСР городашка 20 эзар телефон оттае.

Ханал хьалха, 29 декабре, **гIишлой - монтажни балхашка дара шера план** йоаччашъе. Къьлъе гама оесарле лаккъяра шера план кхоачашъе; подрядни гIишлошъеча организацеша эеча гIишлой - монтажни балхашка дIадодар кIезигге; гIишлой механизмех, автотранспортах, гIишлой материалех пайда эцнига тоаде. Производственни мощносташ керттера фондаши, жилищно - коммунальни социально - культурни объекташ хьалъяхьара план кхоачашъе. ГIишлош дикагIа хьалъе, городашка цIенош хьалдара архитектурни беарам лаккъе.

1973 шера планаш хьалъе еазш йола доархIамегIйола гIишлоли объекташ йнстеяха.

РСФСР Минсельстроя гIишлой организацеша хьалъеи йола юрта боахама объекташ хьалъяреп боьх бе йолаалийтарен заданеи ханал хьалха кхоачашъе.

Проектно - изыскательски балхий мара план 1973 шера 27 декабре кхоачашъе; 1974 шера де деача гIишлой - монтажни балхий проектно - сметни документаци кийче а 1973 шера 20 август хьатIаихкачалеха заказчикашца IадалI.

Розничии товарооборота план 411 млн, сом тIехнхоачашъе, ну дъкъе РСФСР паччахьалкхен торговле маь бева организацешка — 346 млн. сом, Роспотребсоюзе — 65 млн. сом; эггара хьалха прогрессивни методаш шера юкъеккхазхара чотах а ен бахача наха торговли гIулахкаш дара культура лакхъе.

Бытовой гIулахкашта бахача наха ду заназаш планал совгIа 15 млн. сома маьха де; деча балхий дикал а бахача наха бытовой гIулахкаш дара культура а дIахо лаккъе. **Гороцаш тоае, наш чубахача цIеношта лерттIа доал де,** ханал хьалха, 25 декабрь тIакхоачаш цIеношта капитальни текущин ремонт яьккха, царга доагIача тайпара хьажа; квартирашка газ чуйилдара план ханал хьалха кхоачашъе, планал совгIа 200 эзар квартирачу газ чуйила, ну дъкъе юрташка —140 эзар квартире.

Халкъа образоване, лакхерча школа, культура, унахцIено лоарэра болхлоша декхар тIаийнад бергигача кагигрхошта юкъера образовани ялара. 1973 — 1974 дешара шера школаши кхыIбора берий учреждеении кийчъеяра тоадара; ханал хьалха, 1973 шера 25 июнь хьатIаихкоачаш полиграфически предприятеша школьни учебникаш арахецера де мел дезар де, аьлна. Лакхерча дешара заведеней Iилмахоша хоп деннад промышленносте юрта болханан производства эффективность лакхъяра новкъосташ дергдола комплексни бригадаш вIашгIойхка.

* * *

Российски Федераце кхьхьегамхоша КПСС ЦК-на, Советски правительствана тешам беннаб ЕрригIсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха 1973 шера — йийсаригча пятилетка хоадамбеш долча шера оттаяь заданеи ханал хьалха кхоачашъяра шоаш дерриге низашца тIадохийтаргIилара, КПСС XXIV съезда оттаяь вай Дахьен экономически обороннии низ чIоагIбара, советски халкъа ва хара- хьал тоадара программа кхоачашъеча шоаш дизза дакъа-доапаргIилара.

Журналистий совещани

3 марта парте Нохч-ГIалгIай обкома заседанеи хьал гилар республикански газетий, телевиденеи радиои, книжни издательства, городской, районни, многотиражни газетий болхлой совещани.

«Республика» кхьхьегамхошта коммунистически кхетам балара кепайвазлон, телевиденеи радиои доархIам лакхбарах» доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара **Х. Х. Бокова.**

Докладах йолча пренеех кхамалаш дир **В. К. Балясникова** — «Грозненский рабочий» газета редактора, **Б. Г. Габисова** — «Ленинан некъ» ачха газета редактора, **Т. А. Тебоева** — «Сердало» газета редактора, **С. М. Лагутина** — телевиденеи радиовещанен республикански комитета председателя, **Б. Д. Заигаева** — «Знамя коммунизма» ячача Шаьла районни газета редактора, **Н. А. Смирнова** «Ленина нижъ» ячача Наьсарен районни газета редактора заместителя, **Н. Е. Калининченкос** — «Грозненский рабочий» газета собственни корреспондента, **В. А. Дыхаева** — Нохч-ГIалгIай книжни издательства керттера редактора, **К. Д. Соколова** — «Машиностроитель» ячача многотиражни газета редактора, **Н. В. Заздравне** — «Красное знамя» ячача Гудермееccия районни газета редактора.

Республика журналистий совещане дахьа а лаьцар кхамаьла а дир КПСС Центральни Комитета пропаганда Отделе инструктора **В. А. Спастененнос.**

Ха ца тулийташ

ФОТОРЕПОРТАЖ

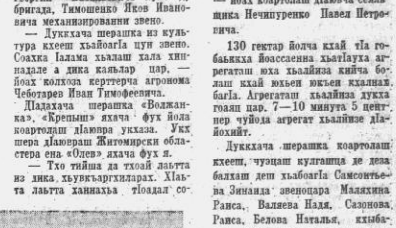

Уьх шера 13205 тонн ялат, 3840 тонн коартолаш чуэ лерхI Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза кхаш леладелаша.

Дика кийчо яь кхашка арабаьнаб колхозхI. Ерригача рейпе бIаьстан кийчо яра хьажар доаша районе подлагIа мотиг яьккхар цу колхозо. хIаьта боахаче хьалхара моттиг цхьоалагIча трактороц-кхаш леладелча бригадана хьожайир.

Колхоза механизатораша цхьатарра дIадолладьъ бIаьстан хьалхара культураш дIаерел ялата кийчдерн балхаи. Заба аьха хинача лаьтта тIоалал дIакъовлаш макхаи дьъа яьнай ерриг бригадаи. ПхьоалагIча бригаде тIара гектара 4 центнер хьоачийтаи минерални удобреней тайсаи. Вокх кхаь бригаде из боах чакхбаьла гарга ба.

Ерригача колхозе ялата лаьрхIа 662 гектара тIа дIабийна баьнаб кеп, горох, хIаьта доакъара — 445 гектар вIашагIтабаь кеп горохи.

Ха ца тулийташ дIаоови латт коартолаш. Уьх шера из технически культура духхагIа дIае лаьрхIад колхозе. Дiадахача шерашка ерригача районе кхеош хиннар миссел хурьгI из ух боахаме уьх шера. 320 гектара тIа дIае лерхI коартолаш.

ДуххагIолча дьъже из культура кхеош хурьгI Костюченко Георгий — Васильевичъ кулгалду бригада, Тимошенко Иков Иванович механизаторийн звено.

— Духхача шерашка из культура кхеош хьайбагIа цун звено. Соахка Iалама хьалхан хала хиннадале а дика кхьлар цар, — йоаш колхоза керттерча агронома Чеботарев Иван Тимофеевича.

Дiадахача шерашка «Волжанкал, «Крепыш» ячача фух йола коартолаш дIаоова ухказа. Уьх шера дIаоераи Житомирски областера ена «Одев» ячача фух я.

— Тхо тийна да тхоай лаьтта из дика хьувкъаргхидараз. Хьа-та лаьтта ханнахьа тIоалал соцаль, минерални органически удобреней тайса дика кийчдыл, — йоаш коартолаш дIаоова сеялъщика Нечипуренко Павел Петрович.

130 гектар йолча кхай тIа гобаьккха йоассеена хьатIаухаргаташ юха хьалайиза кийча болаш кхай юкъеи юкъея кхалнах, баьга. Агрегаташ хьалйиза дукха гоаш цар. 7—10 минута 5 центнер чуйода агрегат хьайбае дIайохийт.

Дукхача шерашка коартолаш кхеош, чуэцан кулгашца ше дезадолхаш деш хьабогIа Самсонтьева Зинаида звеноцара Малякина Раиса, Валяева Надя, Сазонова, Раиса, Белова Наталья, кхьбараш. Коммунистически кхьхьега-на ударник йолча звеньевае дика вIашгIехьбаьккхаб ший звено болх. Цар бехкагIа коартолаш дIаоов агрегат гоаяк, коартолаш кийчаяь.

Лафетаца дIаоов коартолаш хьатIаухаргаташ дика болх бу трактористе Гриценко Николая.

ДогIаш доацап дIайна латтача деношка ха зезьа да йоаеш коартолаш агротехнически хана дIайийна яхара шоай низ а хьинар а на кIодеи кхьхьег механизаторши коартолаш кхеорашеи.

Хьара йийяхь нормагIа 3,2 гектар дIае езача 5 гектар дIаоов Тимошенкои Боролевеи агрегаташа. Ихьа кIира мара дац бригаде коартолаш дIае йолаяь. ХIанзае 73 гектара тIа дIайийнай уж.

Т. АРЧАКОВ.

СУРТАШ ТIА (лакхе): коартолаш дIаоови йоагIа Боролев Михаил Захаровича агрегат. (лохе) коартолаш агрегата чу йохкаш и Самсонтьевай звено.

Автора сурташ.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ ФИНЛЯНДЕ

ХЕЛЬСИНКИ, 3 апрель. (ТАСС). Финляндски республикин Президента У. К. Кекконена вийца тахан официальни визитаца дIаоттагIенахь, цхьана гIулахкан леладеларахь, вIашагIо гIо дарахь долча советско-финляндски договора кулгаш кIлаь 25 ду дизар дездеча дакъа ханара Финлянде вемаз СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный.

* * *

Хельсинки аэродроме Н. В. Подгорнера духьада бахькабар Финлянде Президент У. К. Кекконен, правительства членаш, кхьбола официальни нах.

Цу дийнахь а вахар Н. В. Подгорный Хаханнемеитори майдан тIа. Уьххаза да 1917 шера В. И. Ленин вахча цIа. Цунна хеталаь цIеи пенах доал мемориальни улг. Мемориальни улга кIад эизаш дехкар Н. В. Подгорне.

РЕСПУБЛИКА ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМ

Йийсаригча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера вахте а этта шоайла яхье бахьна хьинар ца яходеи кхьхьегаш хьабогIа республика нолхозийн совхозийн хьайбаш леладелаш. Цуу-хьа дIабахача кхьь бетта паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкаяь план кхоачашъе кхарлкальянад царна.

Дiадахача Iай духха хало Iовша йийзар фермай болхлой. Бахьда гIадвугаш да дукхагча районий хьайбаш леладеларша хьалхара квартале ве хьенхаиза дьъа ца хилар.

Бiарча республика хьайбаца хьалхарча кварталца халкъбоахама план ишта кхоачашъяьй: духх дохнара—118 процент, шура—104 процент, фуаш дохнара—112 процент.

Соахка цхьоалагIча кварталаца нийсдича ухх шера дуьхьа хьайбаш дIачудалара 13 процентн фуаш дохнара 6 процентн лакхбеннаб боарам.

Грозненски, Наурски, Надтеречни районашкара дIаниижача республика ерригача районаша паччахьалкхенга ерригача хьайбай продукташ йохнара хьалхьбоахама план кхоачашъяьй.

Хьайбай продукташ духхагIа яхарах тIаийца денхарашца кхоачашдарап социалистически яхье яьннача Сунженски районо белгIалара толамаш дьъхад. Нагахьа санна 1972 шера дуьх, шура, фуаш дохнара хьалхарча кварталца халкъбоахама план цу районе хайра кхоачашъьяьце, тIехьа ца йиса гIергаш фермашка пайда эцанза йола резервааш гучайоахаш кхьхьегарах духх, шура, фуаш дохнара 1973 шера хьалхарча кварталца план кхоачашъе вIашгIехьдьлар цу районе боахамий. Цу тIа соахха ухх ханаца нийсдича духх дохнигга 19 процентн фуаш дохнигга 6 процентн лакхденнад.

Сунженски района хьайбаш леладеларша фермашнарча хьайбашта доал делгеи чуэттадь ихабар тоадьяьга, царгара хьайбоихха продукци лоархIамегIга, боахамий специалистишна нухгалтерашна, боахамий производства отрасле хошеи цу юртбоахамо производства отрасле лоархIамегIга дьъхьаяь духхагIа тоокам тIахийта бьянилга хьхьоаех цу даннеш.

1972 шера цхьоалагIча кварталаца нийсдича Ачхой-Мартана, Шелиховски, кхьча районий боахамашка а лакхденнад духх, шура, фуаш дохнигга.

Баньда цу дикача толамашта лалла хьайбай боахам дегIаяхувлача цIеношташта ихоачашбоацаш а да. Эггара хьалха, шура йоаккхигга тоаденнадаш духххача фермашка. 1972 шера цхьоалагIча кварталца боарамца нийсдича шура йоккхигга 14 процент лохденнад бIаручача районе. Кььлъста а нIезигенний хьайбаккхаш йолу шура Грозненски, Надтеречни районашка — 22 процент, Наьсарен районе — 19 процент, Малгобекски районе — 15 процент, Шьаьла районе —17 процент.

ХIанз хьалхашка латта керттера денхар шура яккхара тIехьа ца бисар да, доахан дама дIаоовкха ха хьатIаихкачалца тоьаргдолаш махулла кходе деза доаьхар, хIаьта цхьоалагIча кварталца ца йоаккхаш йисар ихкаметтаттаергйолаш дезаш-еча хана доахаина духхагIа шура йургIолаш хIаш де деза. ШоалагIча кварталагIга шура яккхарни йккхарни лаьна дикача йоккхагIа хургIолга дIаховш хила беза хьайбаш леладеларш.

ТIехьаьссача фермашка хьайбашкара йоаха продукташ совьхараи 1973 шера тIаийца денхараш ихоачашдараи дукха балхаш де деза, социалистически яхь шоргIа йоармае езаш, хьалхелаттача доярказ опыт балха юкъейхувла езаш.

Партийни билет! Вай сийрла кхоьнг хьакхолахча хьалахатачун, коммуниста вазара бIарчо ихьа-ама я пунша юьзаенна. Советски халкьа авангарда, ленински парте мутIарашка дIаязъ-ларар тешал дечи дела партийни билет хьанна ди цIаккха а дицлургдолаш дег чу досс коммуниста. Цо дог урдуттадеш доах цо къаьсегама толамаш, хьокъан тел шийца къа мел хьегачоь.

ШолларгIа апреле партийни документаш хувца болаелар Грозненски районе партийни органаш. Цу дена лаьрхIа вIашагIетхача коммунистана хьакхалкха ше къамаьл дер КПСС райкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова ыларо:

— Тахан вай керда партбилеташ дIалу парте ветеранаша, шоай вахара дуккха а шераш халкьа деча гIулакха дIаденнача, Ленина байраех, коммунизма сца цIи сий деш хьаенаеа, гIиллоош хьалъеча, кIат кхедеча, моастагIчох йотача — массанахьа а шоашкара денера, хьанна масел гойташ хьабьккхача новкъостаташ говзал йолгга. ТIакхуьрашта мара из говзал кара ца ерзалуьтга.

Ше цо кховацар. Лохар, зуьрра, хьожар. Иштта кхьъеьгаш бIе бутт а балладелъа цхьоалагIа разряд елар цунна. Из пунна хьожа-м хьалхарIа яьлр, Руслана ше хIана а из разряд лелас кхийсабаца оьлина мара. Кхы а ши бутт бальча шоллагIча разрядагIа болу бе воад из. Дукха банзар ну разрядагIа Руслана болх. Из вахар Советски Эскаре гIулакх де. Новкъостий тешаш бар по боллочуьн цIи сийдеш лелаергIлараш.

1972 шера ха чхьъьлъина цIагара цIавера Руслан. Юха а цийлелар ше кхъьеьгаш хиндиега мехлнически цехе.

Уьх лоаццача хана Руслана арахецан йола продукти цхьаккха борк йоацаш я. иудуьхь ОТК-ч болхлой тIалъожам боаш цаи лIаци из. Пунна токара кхоалагIа разряд енна. — Из дика карагIалъяьна хIама да, — ьлар завода керттерча инженера Киев ХьакIалъша Хизира. — Цхьаккха дика дар мара ала хIама доацаш бу кхонача токара дола керда билет хьанца. Зазар Андреевна дийцар шоллагIча хиннача халлча вахарах, Екатеринославске 1905 шера хиначул восстание ше дакъа лацарах. Из ва Петровске, Гикало сорагIче, цо декъе лаьлар Деникина. Бичерга-хова бандан хIалакъеш. Грозне бIаь дайнаьь лаьттача тIемашка.

— Дамм а, сона са — ну доаллачч, дог детталуьа хана лаьхьа дсаттаеръа аз коммуниста сийлахь цIи, — ьлар нох. Мисайбина билет ше дIаоцаш.

Цу дийнахь партийни билеташ дIаделар 25-озарнех волча М. А. Гительзона, бIогон обслуживание контора Новкъачча-АтагIарча физкла завсдуоцена А. А. Чагасена, спецучилища преподавателя С. С. Смоловика, запаса подполковника А. А. Ахматхановна, Б. Л. Анзоровайна, В. Г. Филипповна, кхычарна.

Л. РУДСКИЙ.

СУРТА ТIА: парте ветеранаш. Авдельхьара дыттехь — Б. Л. Анзорова, М. А. Кацман, З. А. Мисайбина, А. А. Ахматханов, В. Г. Филиппов.

Автора сурт.

ОФИЦИАЛЬНИ ОТДЕЛ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОБЛСОВПРОФЕИ

Уьх шера 20 марта Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советол облсовпрофон дийцад автономни республикагIа, крайи, областийн, городийн, хьамаи округийн, районий нах баха мотт1ггаш тоаврани цига санитарни лостам баран тIехьа Еррига-российски социалистически яхьа хьакхехьара дош.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советон облсовпрофон белгалдьаккхад, кхьъеьгамхой депутатий мотт1ггерча Советий исполкомаша, жилищно-коммунальни организацеи профсоюзни организацешеи республика юрташ а нах баха кхыйола мотт1ггаш а дIахо тоаврани цIа цIи, — аьлар нох. Мисайбина билет ше дIаоцаш.

Цу дийнахь партийни билеташ дIаделар 25-озарнех волча М. А. Гительзона, бIогон обслуживание контора Новкъачча-АтагIарча физкла завсдуоцена А. А. Чагасена, спецучилища преподавателя С. С. Смоловика, запаса подполковника А. А. Ахматхановна, Б. Л. Анзоровайна, В. Г. Филипповна, кхычарна.

Л. РУДСКИЙ.

СУРТА ТIА: парте ветеранаш. Авдельхьара дыттехь — Б. Л. Анзорова, М. А. Кацман, З. А. Мисайбина, А. А. Ахматханов, В. Г. Филиппов.

Автора сурт.

Уьх шера 20 марта Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советол облсовпрофон дийцад автономни республикагIа, крайи, областийн, городийн, хьамаи округийн, районий нах баха мотт1ггаш тоаврани цига санитарни лостам баран тIехьа Еррига-российски социалистически яхьа хьакхехьара дош.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советол облсовпрофон белгалдьаккхад, кхьъеьгамхой депутатий мотт1ггерча Советий исполкомаша, жилищно-коммунальни организацеи профсоюзни организацешеи республика юрташ а нах баха кхыйола мотт1ггаш а дIахо тоаврани цига санитарни лостам баран тIехьа Еррига-российски социалистически яхьа хьакхехьара дош.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советол облсовпрофон белгалдьаккхад, кхьъеьгамхой депутатий мотт1ггерча Советий исполкомаша, жилищно-коммунальни организацеи профсоюзни организацешеи республика юрташ а нах баха кхыйола мотт1ггаш а дIахо тоаврани цига санитарни лостам баран тIехьа Еррига-российски социалистически яхьа хьакхехьара дош.

Масала, 1972 шера республике мотт1ггерча Советаша хьалдаьл 48 озар квадратни метр нах чубаха цIенош, 80 километр газови сеть йиллай, 45 километр водопроводи 8,3 километр канализации яьй, 230 озар квадратни метр нахьчаш тротуарани ехкай, газ чуйиллай 12300 квартира чу, уц дакъе юрташка 5500 квартира чу, улицашка оттаьлй 2600 светильник.

Цунца цхьана республика городаш, районаш, кхыйола а нах баха мотт1ггаш тоаврани цига санитарни цIено оттаярни дакъе цIенхаттра кхоачамбоадараш да.

1972 шера нах чуьа цIенош хьалдаьл план 77 процент маре кхоачанчьынш республике. Пиншлошеъара дIа ца луш дисад 40 озар квадратни метр цIенош, цу дакъе мотт1ггерча Советаша — 7 озар квадратни метр, хIаьта коммунальни гIиллошлошъара хьхийчача ахчах 87 процент маре пайда йийзбан, хьал па ешIйисаб дукхха лоархIаме объекташ. Шеношта капиталыни ремонт яра план недоставаца 94 процентни мотт1ггерча Советаша 106 процентни кхоачанчьынш.

Во боах бу мотт1ггерча Советаша карийоачча дукхъача баненна, хIаьта колхозанкарчеи совхозашкарчеи дукхагIчар вIалла а болх бан. Иштта воча хьал тIа я юртанкара водопроводаш а.

Предприятеешеи организацееши, колхозашеи совхозашеи хIара а йоакхо ли нах баха мотт1ггаш тоаврани цига санитарни лостам баран. Мотт1ггерча Советий исполкомаша предприятешеи организацешеи тIачIоаг1Iалъеш царна юкъера территореи, хIаьта уж тоаврa а цIенхаттра а цар кулгалхошкара доагIгIар хьаделаш.

Ведомственни цIеношта ханнахьа а дика а ремонт ца яр бахьан долаш дукхха цIенош воча хьал тIа да. Хайра йоакхо ши керда гIалиш дIайогIараш ягIараш лорадираш. Хьалъяьлъина объекташ ковшап лергIа тоа па деши гIалиш ца йогIаеш эксплуатаеш дIачтеб. «Лостам бола ков», «ХозагIа йола улица», «Лостам бола цIа» аха иIи яккхара тIехьа. ХIара городеи юртеи предприятеша тIачIоаг1Iе еза шоашта юхера мотт1ггаш, цига порядкони санитарни цIенои хIилара хьалха цар кулгалхой бехктохкаме а бен.

Нах баха мотт1ггаш тоаврани цига санитарни лостам оттабари тIехьа яьлрача Еррига-российски социалистически яхьа котбьынаеришта яха РСФСР Министрий Советон ВЦСПС-ен карара-кара тела Це Байрахьаш хьалхара ахчан премеши оттаяьй:

автономни республикашта, краяшта, областашта, городашта Москвани Ленинградан — РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара-кара тела йитт. Це Байрахь 25 озар сомагара 50 озар сомага кхаччалца йола хьалхара премии,

автономни республикагIа столицашта - городашта, крайи областийн центрашта, автономни областин центрашта 100 озар е ахы дуккагIа нах баханча городашта — РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара-кара тела бархI Це Байрахь 2 озар сомагара 20 озар сомага кхаччалца йола хьалхара премии;

хIамарн округашта, бIаь озарнех кIезигIа нах баханча районашкеи городашкеи РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара-кара тела 130 Це Байрахь 1,5 озар сомагара 3 озар сомага кхаччалца йола хьалхара премии, цу дакъе цхьа Байрахь Нохч-ГIалгIай АССР районашкеи городашкеи а хьарчIа йолаш;

йиъ шоллагIа премеи лаьрхIа и Еррига-российски социалистически яхьа шоллагIа мотт1ггаш яхьача автономни республикашта, краяшта, областашта, городашта Москвани Ленинградан. Хьалхарча премеи 20 процент кIезигIа я шоллагIъяраш.

Нах баха мотт1ггаш тоаврани цига санитарни лостам баран Еррига-российски социалистически яхьа котбьынаеришта яха РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара-кара тела Це Байрахьаш а яхьан премеш а хьежкерча автономни республикашта, краяшта, областашта, городашта Москвани Ленинградан шера шоозз (хьалхарчеи шоллагIеи ах шера), хIаьта автономни республикагIа столицашта-городашта, крайи областийн центрашта, автономни областин центрашта, бIаь озарнех дуккагIа нах баханча городашта шера диззза (хIара кварталгIа), кхыман округашта, бIаь озарнех кIезигIа нах баханча районашкеи городашкеи шера диззза (хIара кварталгIа),

Нохч-ГIалгIай гIиллошлоъча управленеи СМУ-5 гIиллонхоша бригадашта юкъе уьх шера яьржача социалистически яхьа цахддаш хьалхалатташ а Герасименко Борис керте датта каменщикий бригада. Цхьаьнга смена дIахиттор цо нийи норма 130—135 процент кхоачаш ца еш. Уьх шера цхьоалагIча кварталь задани 125 процент кхоачанчьяш цо. Цу бригадас дакъа лоацаш город Грозне дуьхь гIиллоош хьалъяьй. ХIанз из кхъьеьгаш я Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета здани хьалъеча.

СУРТА ТIА: (авдрельхара) Б. Герасименко шийи бригада гIиллонхошта дIадоьзийтаеш па шоллагIча кварталь хьалхаша латта декъаран.

И. ПЛИЕВА сурт.

КЪОНА ТОКАРЬ

Опытно - экспериментални «Автоспецоборудование»» хьога заводе дика воаз Шавхалов Руслан. Механически цехе токарлла бохх беш ва из.

Этгара хьалха 1969 шера из балха вешача хана цхьаккха говзал яцар Руслана. Из дар цо итт класс лыкка шу.

Тахан санна дагадоагIа Руслана, ше кхьхатIлг а яздаь отдела кадро токарий бригада бригадир Черкесов Георгий Васильевич волча вахийта. Безаме тIаийнар седханара дешарро бригади, кхьабалбар цо хьалъяьла болхлочун ницкъ. Этгара хьалха цига дайзар юьпаш мара буй на хийна фенташ, болташ хьяра гIулакх.

Дувцаш мо атта хинналлагар уж хьае. Безам бар, бакъда, говзали опыты яларг. Чоагlа гIо яр Руслана боккхагIоблча, дукхах шераш цу сий волча балха дIаденнаеъ болхлоца. Цар довзийтар болхло яхача деша дизза маIаи, ха дIа ме йоа Руслана ше а, дашхар токара лакха сакхетам, тешам болаш. профессе ергIера кхайленаш дика йоазаш хила ве-

Ше цо кховацар. Лохар, зуьрра, хьожар. Иштта кхьъеьгаш бIе бутт а балладелъа цхьоалагIа разряд елар цунна. Из пунна хьожа-м хьалхарIа яьлр, Руслана ше хIана а из разряд лелас кхийсабаца оьлина мара. Кхы а ши бутт бальча шоллагIча разрядагIа болу бе воад из. Дукха банзар ну разрядагIа Руслана болх. Из вахар Совет-ски Эскаре гIулакх де. Новкъостий тешаш бар по боллочуьн цIи сийдеш лелаергIлараш.

1972 шера ха чхьъьлъина цIагара цIавера Руслан. Юха а цийлелар ше кхьъеьгаш хиндиега мехлнически цехе.

Уьх лоаццача хана Руслана арахецан йола продукти цхьаккха борк йоацаш я. иудуьхь ОТК-ч болхлой тIалъожам боаш цаи лIаци из. Пунна токара кхоалагIа разряд енна. — Из дика карагIалъяьна хIама да, — ьлар завода керттерча инженера Киев ХьакIалъша Хизира. — Цхьаккха дика дар мара ала хIама доацаш бу кхонача токара

дола керда билет хьанца. Зазар Андреевна дийцар шоллагIча хиннача халлча вахарах, Екатеринославске 1905 шера хиначул восстание ше дакъа лацарах. Из ва Петровске, Гикало сорагIче, цо декъе лаьлар Деникина. Бичерга-хова бандан хIалакъеш. Грозне бIаь дайнаьь лаьттача тIемашка.

— Дамм а, сона са — ну доаллачч, дог детталуьа хана лаьхьа дсаттаеръа аз коммуниста сийлахь цIи, — ьлар нох. Мисайбина билет ше дIаоцаш.

Цу дийнахь партийни билеташ дIаделар 25-озарнех волча М. А. Гительзона, бIогон обслуживание контора Новкъачча-АтагIарча физкла завсдуоцена А. А. Чагасена, спецучилища преподавателя С. С. Смоловика, запаса подполковника А. А. Ахматхановна, Б. Л. Анзоровайна, В. Г. Филипповна, кхычарна.

Л. РУДСКИЙ.

СУРТА ТIА: парте ветеранаш. Авдельхьара дыттехь — Б. Л. Анзорова, М. А. Кацман, З. А. Мисайбина, А. А. Ахматханов, В. Г. Филиппов.

Автора сурт.

НИЙСАЧА НОВКЪА, ЛЕНИНСКИ ХЬЕХАМЦА

КПСС XXIV СЪЕЗД ХИННА ШИ ШУ ДИЗАРГА

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъера хIлъхь чакхдохача творчески гIулакхех диша да Советски мехка еррига общественни вахар. Съезд хиначул тIехьа гIадаьхача шин шера партен цун ленински Центральни Комитен кулгIалиг керда толамаш лаьхал советски халкьо экономика, вай общество социально-политически духовни - дегIайоалаеш. Дальен оборони низ дIахо чIоагIIа-бара дацъе Советски Союзо, съезда тIаийна машара Программа кхоачаш а, еш, докхха дакъа лаьцьа дунен халкьашта вокъера мира, демократе, къаман коргтамукъаен, социализма низаш чIоагIдеча.

Вай дIахо дIахьалхашкахьа ме ух балансIа хьабболлану коммунисти парте бокхха организационно-политически идейни низ. тIа-тIа дуккагIа дакълу дегIаенача социалистически общества политически потенциал а болча цо кулгалдареи лостам телареи лоархIам. Цудухьа кIоарта символино да, 1973 шера образенгIа дарца партийни билеташ тIа В. И. Ленина кIоарга еелан оттедаеш парти — вай заман хьакъьал, сий, эхь-юхь. Цар чIоагIIаю Коммунистическа парте сийлахь-докхе, коммунистата дагадохийт шоай сийлахь гIулакхи декхаеш. Партен халкъем бохарг1оага цхьоалагIа цхоалаъмаш дем бодз низ-ни совлелаш цIахьа а хьехьехкар Советски Социалистически Республикагй Союз — дорригача дунен тIарча машара, социальни прогресса, социализма тешаме чIоагIIае — хьянь 50 шу дизара хетаьь юбилейни торжественни болча деношка.

I

Марксизма-ленинизма хьехама лардa тIа КПСС ЦК Отчетни до-

клада тIеи съезда решенешкен белгалбаьб вай общество дегIа-ахара тIаниарна этане парте чакхбаза беза генеральни ниъ а социалистически бохам дIахо дегIабоалабара, халкъа вахара материальни культурни боарам лакхбар, кхьъеьгамхоша коммунистически кхетам балара хьадда программа а. Из шерра программа чакхъяккхара докхха хьинари организованности ви, партен халкъен деррига низаш оарцагIдаеха деза.

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеи шин шера бахьа болхо дог тешадеш хьакъехкар, парте лоарзаргIа па доалийтаеш советски халкъ пийсача накъъагIа, ленински Центральни Комитен кулгIалиг а йолаелар. Из болгалбоал вахаро хьаъвптаеча кердача, тIа-тIа чоалхьанегIа хуьлача проблемашца. Цо творчески, новаторски пикъ, деллобеш пайрах уж кхоачашъеи хиларца, шийна гонахьа миллионаш а миллионаш а бола хьакхетамхой кхотабе цуна харца «ГIулакх сенех лаг бьича, — яьлар нох. Л. И. Брежнева СССР 50 шу дизара хьакъехьа ше докладе ешI, — из латт вай, коммунисташ, сатем боанаш нох хиларах. Хьалъе вахар тоалара, из нраз долаш дахийтара мамогта дуккагIа хIамаи де я тар ма ду сихгIа де а безам бо ва. Цунех латт, гучох, вай парте бапхьолехьа цаI. Цун цхьаькха бапхьло — эдлъе хьаннаеш бахьан долаш парте ше кьонсам лоаттабаь па Iеш, дукхха кхъьеьгамхой цу къесама гIоаттабе, шийна тIекъабаха нунна харах а латт. ХIаьта халкьо хьинар айбарца, дукхача нахьа хьъьеьгама турпаленца партена жоп а лу.

Хилдаеша чIоагIIаю болча халкъашарча бувзамо партега, цун организацешка йиш дуьлйт общества вахара ергIера сфешашта, боахами культурен дегIаьхьувлара ергIера участказта шиъ воздействи чIоагIIаеча е. Съезда решенеш кхоачашъеча юкъъагIа кхы а лаьхагIа айлу парте беча политически, организаторски, идеологически балха боарам, эрганоллин тоалу партийни кургалдара стиль, формаш, методаш.

Хlанз парте 15 миллион гаргга член юкъе волаш болча КПСС-о хилдаеша йоахьо ю шиъ мугIарт состав дикалга диллача товара, коммунистаи идейно чIоагIа дог тийнан хьинар долаши, организованность а безкорокам а, болаш хьинйтара. Парте чухьара демократи, принципиални критикен самокритикен мамогта дегIа я кхуллаш, парте дIадоа партийни дисциплина йиъза кхоачанчьелара КПСС Центральни Комитето долла хIама ду наьха тешам хургбоалаш пар сий дерриглоаш лола хьалаи хилдаеша хьаллоттадара, цар творчески иниъятива могаяра.

XXIV съезда указанешкара хьалъе а йолаеш, парте ягара чIоагIарIа лоархIам бу партийни, паччахьалкхен, боаранча, культурно-кхетамен общественни балха горригача участказта керте латтаран лакха кхетам болаш, тIаманаш довзаш, хьинар долаш бола, тоадара тIедекхача «Лукхех чIоагIе бехктохкам хетабоалаш дика организаторани бола нах хIанзара. Из цIакха а белгалдьаккхар КПСС ЦК декабрьски (1972 шу) Пленумо.

Парте муГIараш кхы а чIоагIагIа идейно-политически организационни кхотдара, коммунистий хьинарн дисциплинаеи дIаъа лакхъьяра, «парте члена тIеи лоарзаман лакхагIа, лаккагIа, лакхагIа айбев яха В. И. Ленина указанни лоарзагIа цо йоакхаеи кхоачашъера дIаъаьдеш. Боккхача лоархIаме дола партийни документаш хувцлера дIадоладенгад хIанз КПСС-е.

Уьх тIехьъьрча шерашка вай экономически торонаш санна, ишта общественна ишараш а дикка дуккагIа хIина хилар теркал а деш, парте тахан уьтта а ду, комплексно кхоачаш а ду коммунизм хьаъвпара дукха декхарш. Цер-

тера уйла тIайохийт цо социалистически экономика а дIахо айпа, коммунизма материально-техничеки база хьаяра. Хиланза яргIоаца боарамга кхоачеи экономика аьелга Iаландича мара йиш хургьеи вай общественна хьалхашка латта социални декхарш а хьъьеьгамхоша коммунистически кхетам балара декхарш а толаме кхоалаеш.

Производственна интенсификаци яра тIаберзабь ницкъ, из дегIайоалаяра низ чIоагIарIа тIабахийтар — иштта да КПСС XXIV съезда дисциплина йиъза кхоачанчьелара КПСС Центральни Комитето долла хIама ду наьха тешам хургбоалаш пар сий дерриглоаш лола хьалаи хилдаеша хьаллоттадара, цар творчески иниъятива могаяра.

XXIV съезда указанешкара хьалъе а йолаеш, парте ягара чIоагIарIа лоархIам бу партийни, паччахьалкхен, боаранча, культурно-кхетамен общественни балха горригача участказта керте латтаран лакха кхетам болаш, тIаманаш довзаш, хьинар долаш бола, тоадара тIедекхача «Лукхех чIоагIе бехктохкам хетабоалаш дика организаторани бола нах хIанзара. Из цIакха а белгалдьаккхар КПСС ЦК декабрьски (1972 шу) Пленумо.

Парте муГIараш кхы а чIоагIагIа идейно-политически организационни кхотдара, коммунистий хьинарн дисциплинаеи дIаъа лакхъьяра, «парте члена тIеи лоарзаман лакхагIа, лаккагIа, лакхагIа айбев яха В. И. Ленина указанни лоарзагIа цо йоакхаеи кхоачашъера дIаъаьдеш. Боккхача лоархIаме дола партийни документаш хувцлера дIадоладенгад хIанз КПСС-е.

Уьх тIехьъьрча шерашка вай экономически торонаш санна, ишта общественна ишараш а дикка дуккагIа хIина хилар теркал а деш, парте тахан уьтта а ду, комплексно кхоачаш а ду коммунизм хьаъвпара дукха декхарш. Цер-

Юрташкарча кхъьеьгамхошка дIакхьаьй 625 озар трактор, 326 озар грузовой автомобиль, ялат чуза 191 озар комбайн, 104 миллион тонн гарга минеральни удобрени. Чакхйоакхкаш латт мелиоративни балхий йоккха программа. Шин шера эксплуатаеш дIаелий хий техника доккъаьлъет кердача альтай 2,5 миллион гектар.

Iалъьмате тIоагIа аьттув бозаш хиннача 1972 шера хьоттама хьалъяьна новкъъоре яьй ялати кхъьйола цхьаьна юртбоахама продукташи яхара оттаяь планови заданеи кхоачанъяра. Цхьабаккда, КПСС ЦК-ас - шиъ даннаьь чакхлъьачча гIулакхеша йиш хилайтар уж халонаш ешае. Юхьера а мехка дерриг дахьяха ялат 168 миллион тонн хилар. Из кIеиг-дуьхьа тIех да баркIагIа пятилетке хIара шера юкъера лаьрхIача гулдальчеи. Мехка истореччьъ цIакхха а цу кхеьбича тайпара лаьхха кхеба бозлибе хьуьжкаш, паччахьалкхенга ехкай пун 7,3 миллион тонни. 1971 шераца пийсдина дукхагIа дахьяхай, кийчалг духх, шира, фуаш. Юртанкара хьакъехкадар мамогта дукхагIа хьаданкхера чотах экономика айбелга, производствена эффективность Iалиъар — иш да хIанз вай экономика дегIайоалаеча керттердар.

Пятилетка хьалдаьча шин шера итоганца хьалъонх, вай советски экономика толаме, КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа дегIаъуьхьан хилар? Халкъа боахама дIадахийтар 181 миллиард гарга сом. Мехка хьамаи доход 10 процент дукхагIа хиннай, промышленноста продукци — 15, промышленносте кхъьеьгама оьсарле — 11,8, гIиллошлъеча — 11 процент. Болх бе йолаеннай Волжски автомобильни, Киришски металлургни заводаша, автомагистраль Москва-стромской завод, городера Новочеркасск химически комбинат санна йола индустре боккхий предприятеш; 6 миллион киловатт болча биссаи-ра проектни низаца кхъьяьй Красноярски ГЭС.

Дукха хIама даьд юртбоахама материально - технически база чIоагIъяра. Цу даьккага дIахийта паччахьалкхен капитальни вложееш 28 миллиард сом совгIа я, комплексни механизаце тIеи автоматизаце тIеи яьккха хилар. ВIашагIехьбоахаш я пилмнен производственни ешье бузаам лоаттабара геттара пайдана йола организацешна формаш — керда IилмаIи техническеи идеяш практике сихха чакхъяькара Iаттув бола хьаллаи Iалаидеи йола объединенеши комбинаташ.

Дунца цхьана, КПСС ЦК декабрьски Пленуме из белгал ма даккхара, социализма совелеч бинза пайда эцаш вайнера IилмаIи техническеи прогресс сихьяра. Хlанз а шоай дерриг яна тIабохкайтаи болх бан цхьаьйола Iилмаи коллективашца. Производствена цхьаьдола доакхоьнка мела юкъеккхуьх Iилмаи технически уйлаяна кердла карагIалъяьнаеш

ДИЙЦАР—ЛОАРХІАМЕ ДОШ

Ух̆ деношка Грозненски № 2 йолча ГІишлой материалий комбината клубе хилар «Промстройматериалий управление предприятеша арахецу продукце дикагІа тайпара дика кирпишк планаГІа 78 процент хила езача арахецар 70,5 процент мара ви, аьлар цо. Хіаьта тӀе ду маркагІа йола кирпишк арахецара квартала план кхоачтаьшьяьш № 2 йолча ГІишлой материалий комбинатера Гудермански кирпишкаш еча заведене керттерча инженера А. З. Маймина.

Управленне предприятешка арахецна продукци йолаГІелча тайпара дика кирпишк планаГІа 78 процент хила езача арахецар 70,5 процент мара ви, аьлар цо. Хіаьта ду маркагІа йола кирпишк арахецара квартала план кхоачтаьшьяьш № 2 йолча ГІишлой материалий комбинатера Гудермански кирпишкаш еча заведене керттерча инженера А. З. Маймина.

Управление предприятешка арахецна продукци дикагІа тайпара дика кирпишк планаГІа 78 процент хила езача арахецар 70,5 процент мара ви, аьлар цо. Хіаьта ду маркагІа йола кирпишк арахецара квартала план кхоачтаьшьяьш № 2 йолча ГІишлой материалий комбинатера Гудермански кирпишкаш еча заведене керттерча инженера А. З. Маймина.

Горячеводски буруз тохара управленс № 71 йолча буровой коллективо чіоагІа лоарХІаш сийдеш я бурувдеттачу гІоначу, комсомолка Дудуханера Малика. Хьанаре кхъьсаргаца, общественни балка тІа дика дахьа лаларшо, новкъостаниа безаман ІИмерзеш хиларца дьалниг цун сий. Комсорга декхарш а дика кхоачашдеш, художественни самодеятельноста кружока кулгаехн бригада дикагІйола агитатори я ит.

СУРТА ТІА: бурувдеттачу гІоначу М. Дудуханера
И. ПЛИЕВА сурт.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Ййслагіча пятилетка хоадамбеча, кхоалагіча шера план хилар кьалха кхоачашъяра доккхий социалистически декхарш тІаийцад Нохч - Палгіай химически завода болхлона. Вай республикерча, иштта лоалахарча вежарашка йолча республикашкарча гІишлонхой, бахача наьха хьаннаш диша кхоачашдара шерра социалистически яьх йоазржаьлй завода лехнй, участкай коллективаша. Яхье хьалхалаттарех я коммуниста Парагульов Махьмада кулгалдеча басараш деча шоплагіча цеха коллектив. Хьалхарча квартала задани ханал шу ди хьалха кхоачашъяьй цеха химикаша. Планагіа лаьрхІачу совгІа врахийнад 15 тонн совгІа тайпатайпара басараш.

Белгалбаьлина дика кхъьсаргаш ба цига боккхагІбола аппаратчик кашан коммунистически кхъьсаргама ударникаш Закаева Мария Емельяновна, Орлова Нина Михайловна, аппаратчикий гІоначу Мусхаджиева Кхоакха, Даласаня Роза, кхыбараш. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 125 — 130 процент кхоачашбо царех хІаране.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТІА: краскотеречни машинашца басарашш кийчеш я аппаратчика гІоначу Р. Балаеванин.

И. ПЛИЕВА сурт.

Къьхьегама оьсарле лакхьара а массеех мероприяти чакхъьлкхай цехе. Маьта ух чакхъьлкха чуагІлакхара кхъьсаргама оьсарле 12—13 процент лакхъенай.

Цуьнан техниче - экономически хьокхамаш тоадара а хьинар кхо ца деш кхъьсет цеха белхдоша. Цу лаьхье пар тІагІертта къовсам лоаттабу бедал, электровнергии, кхыйола материалаш кхоара. Пех доккха беркат дьалнад. Электроэнергеца кхийола материалаш а йоаш цар кхолй 10 аззар сома маьха бедал.

Ух̆ тІехьхарча хана дуккха дикагІа хиннад цехе арахецна басараш, цинкови белила, кхыйола продукци. Ух̆ шера хьалхарча квартале цхьаккха рекламаш кхьаьчаш царца потребителанара.

Белгалбаьлина дика кхъьсаргаш ба цига боккхагІбола аппаратчик коммунистически кхъьсаргама ударникаш Закаева Мария Емельяновна, Орлова Нина Михайловна, аппаратчикий гІоначу Мусхаджиева Кхоакха, Даласаня Роза, кхыбараш. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 125 — 130 процент кхоачашбо царех хІаране.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТІА: краскотеречни машинашца басарашш кийчеш я аппаратчика гІоначу Р. Балаеванин.

И. ПЛИЕВА сурт.

УКРАИНСКИ ЮРТА КЕРДАДАРГ

УКРАИНСКИ ССР ЮРТА ГІИРСАШДАРА МИНИСТРА Н. Н. МИХАЙЛОВА ИНТЕРВЬЮ

— Берригача мехка чуйе цІенош хьалдара программа тІа чІеаргІа уйла тІайохийт юрташкара нах бахача моттигашца реконструкцин яра. Хіаьта цу дахьле малагІа хувцамаш хуп Украина юрташка?

— Хіаьта украинскин юрт бокъонца, овлангара дена эргашккхара хьакъьеза да къьхьаьл. Керттера лерхІар — юрташка бахача наьха вахара, къьхьегара, бита хьлаш, массеза уж Іема вахара куй Украина а йоаш цар кхолй 10 аззар сома маьха бедал.

Ух̆ тІехьхарча хана дуккха дикагІа хиннад цехе арахецна басараш, цинкови белила, кхыйола продукци. Ух̆ шера хьалхарча квартале цхьаккха рекламаш кхьаьчаш царца потребителанара.

Белгалбаьлина дика кхъьсаргаш ба цига боккхагІбола аппаратчик коммунистически кхъьсаргама ударникаш Закаева Мария Емельяновна, Орлова Нина Михайловна, аппаратчикий гІоначу Мусхаджиева Кхоакха, Даласаня Роза, кхыбараш. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 125 — 130 процент кхоачашбо царех хІаране.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТІА: краскотеречни машинашца басарашш кийчеш я аппаратчика гІоначу Р. Балаеванин.

И. ПЛИЕВА сурт.

— Берригача мехка чуйе цІенош хьалдара программа тІа чІеаргІа уйла тІайохийт юрташкара нах бахача моттигашца реконструкцин яра. Хіаьта цу дахьле малагІа хувцамаш хуп Украина юрташка?

— Хіаьта украинскин юрт бокъонца, овлангара дена эргашккхара хьакъьеза да къьхьаьл. Керттера лерхІар — юрташка бахача наьха вахара, къьхьегара, бита хьлаш, массеза уж Іема вахара куй Украина а йоаш цар — ІалІама гарга хилар, шоай лелабе бесам баршша шоай доалахьа пряусадебни боахам хилар — ца а хуттаьл, городашка бахача наьха вахара хьалашта гаргадиттар.

ЦІудахьа цхьаьлхьа оагІув а я ухьаьа. Керда поселкаш хьалъеча хаина дайбоах хІанз а ліьхьаца-йолча моттигашка ййса кагий юртагІаш. Цу тайпара муьлхадувлаш дола лаьтташ боахама оборота юкъеъвза.

Цу цхьан хаина гуш да, йоккхийча поселкашка моттигаш тоавра чакхйоаха ергІаг мероприятеи дІадодар дуккха кІеиГагІа а долаш чакхъьлха йиш хилар: йІовхалеи газовни трассаш, водопровод йиллар, хьидарааш.

— Цу гІуланка йоккха экономически техничекин лерш ма ду?

— Из белгалъа баьхьа. ВарьяГагІча пятилетка шерашка хІанзарча техникица кийчьыча пачхьалкхенни колхозий юкъарчеи гІишлошъеча базай, йоккхийча блокех, йоккхийча панелех, объ̆емнобочни цІенош деча заводий сеть. ГІишлошъеий кадрои кийчйир. Юрташка хьалдеи дола гІирсаш тоадрашка деран а санна, механизировани, поточни хьисанагІа ду. Цу дерригача хІамаша йиш хилийтар Украина юрташка ІЬенош хьалдара объ̆ем-маш 64 процент ларсамъьхьа.

— Цхьабаьхьа, сеплера йоккхача объ̆емеи масштабеи гІирсаш хьалдара ІалІамате дунхе ахча эш. ІЬорта гІирсаш хьалдара ахча хьан тел?

— Кхьаьнхьара тІадоагІа ахча: паччахьалкхенно хьахеташ (керттера дакъа), колхозний общественни фондаш, лаьттаи уссаеш а йолаш тІадилла йІаьххуча хана кредит телаш болча хьакъьеъкъаьстча наха е кооперативни застройщикаша лоаца дакъа. Украина юртаи керданхара паччахьалкхено укх пятилетке хьахийнад 3, 4 миллиард сом. Хіаьта цунах хьаьхуд йиъ миллион квадратни метр совгІа чуйе моттиг, бІаьш школаш, больничаш, поликлиникаш, культурно - бытовой зданеш. Йоккхий йиъ миллион сом хьалеч колхозаша.

— Иштта йоккхий банха объ̆емаш хилча боккхача лоарХІаме ма йий архитектурно - планировочни решеноеи э. Зданеши поселкаши индустриальни хьисанеи хьалъеча хьакъьеъкъаьстча гІирсаш цхьан тайпара ца хилийтара масагІа принципаш лелаю гІишлонхоша?

— Типови проектеГІа хьалъо оаха юрташка общественни чуйеи зданеш. ПІаккха, эгтара хьалъа ца цу тайпара проектаи бе-бе хилийтанна , яргьяьи.

Керкъаьте еза къамаи белгалоашш, моттитера традицеш, халкъа творчества элементаш, ІалІама башхалонаш.

Нах бахача хІара моттига лаьрхІа ший тайпара реконструкце пиан оттанаьй тха министерства Іиама-тохкамеи проектини институти специалисташа. Керда зданеш шоколаш, гІулакхаш деча сфера учреждеиеш, административни чуйаи цІенош — къьначарна юкъъе хьалъувтт, хургйолча юрта куй белгал а доакхаи.

— Цу гІуланка йоккха экономически техничекин лерш ма ду?

— Из белгалъа баьхьа. ВарьяглагІча пятилетка шерашка хІанзарча техникица кийчьыча паччахьалкхени колхозий юкъарчеи гІишлошъеча базай, йоккхийча блокех, йоккхийча панелех, объ̆емнобочни цІенош деча заводий сеть. ГІишлошъеий кадрои кийчйир. Юрташка хьалдеи дола гІирсаш тоадрашка деран а санна, механизировани, поточни хьисанагІа ду. Цу дерригача хІамаша йиш хилийтар Украина юрташка ІЬенош хьалдара объ̆ем-маш 64 процент ларсамъьхьа.

— Цхьабаьхьа, сеплера йоккхача объ̆емеи масштабеи гІирсаш хьалдара ІалІамате дунхе ахча эш. ІЬорта гІирсаш хьалдара ахча хьан тел?

— Кхьаьнхьара тІадоагІа ахча: паччахьалкхенно хьахеташ (керттера дакъа), колхозний общественни фондаш, лаьттаи уссаеш а йолаш тІадилла йІаьххуча хана кредит телаш болча хьакъьеъкъаьстча наха е кооперативни застройщикаша лоаца дакъа. Украина юртаи керданхара паччахьалкхено укх пятилетке хьахийнад 3, 4 миллиард сом. Хіаьта цунах хьаьхуд йиъ миллион квадратни метр совгІа чуйе моттиг, бІаьш школаш, больничаш, поликлиникаш, культурно - бытовой зданеш. Йоккхий йиъ миллион сом хьалеч колхозаша.

— Иштта йоккхий банха объ̆емаш хилча боккхача лоарХІаме ма йий архитектурно - планировочни решеноеи э. Зданеши поселкаши индустриальни хьисанеи хьалъеча хьакъьеъкъаьстча гІирсаш цхьан тайпара ца хилийтара масагІа принципаш лелаю гІишлонхоша?

— Типови проектеГІа хьалъо оаха юрташка общественни чуйеи зданеш. ПІаккха, эгтара хьалъа ца цу тайпара проектаи бе-бе хилийтанна , яргьяьи.

Керкъаьте еза къамаи белгалоашш, моттитера традицеш, халкъа творчества элементаш, ІалІама башхалонаш.

Нах бахача хІара моттига лаьрхІа ший тайпара реконструкце пиан оттанаьй тха министерства Іиама-тохкамеи проектини институти специалисташа. Керда зданеш шоколаш, гІулакхаш деча сфера учреждеиеш, административни чуйаи цІенош — къьначарна юкъъе хьалъувтт, хургйолча юрта куй белгал а доакхаи.

Цу цхьан хаина гуш да, йоккхийча поселкашка моттигаш тоавра чакхйоаха ергІаг мероприятеи дІадодар дуккха кІеиГагІа а долаш чакхъьлха йиш хилар: йІовхалеи газовни трассаш, водопровод йиллар, хьидарааш

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШ

АТОМНИ КОМПЛЕКС ХУРГЬА

СОФИЯ. («София-пресс» - АПН) Кхолдуй яхача болгарски города юхье хьалъеш латтача атомни электростанце керда гIишлой балхан даздолалъ. Ухзаза хьалъегIча АЭС-2. Цуи чертежаш кийчдай собийчеи «Энергопроектен» московски «Теплоэлектропроектен» коллективаша. Мадарра яьлча, из объект АЭС-1 шерьгIр санна дарХIа еэаш я. ВорхIлагIа пятилетка юкъеъхьачча хача (1976—1980 шш.) хьалхарча болгарски атомни комплекса пиц 1760 эзар киловаттаза. ДIаихоачгарга. ХIаьта цо ХIара шера 11.2 миллиард киловатт-сахьат электронегри а тергьа.

Керлача объекте мел оттаеш йолу машинаши оборудовани Советски Союзера яхьаргIа. Реакторан кийчъо «Электросила» лача ленинградски объединенне, турбинан — С. М. Кирова цIерагIча Харьковски турбинни заводе. АЭС хьалъеча дакъа доапаргда советски специалисташа. ХIаьта болгарскибарш стажировке хургIа СССР 50 шу яхача Нововоронежски атомни электростанце.

●

ЯХЬЕ ЯЬННАЙ КЪАХЬЕГАМА КОЛЛЕКТИВАШ УЛАН-БАТОР. (АПН соб корр).

Монголе столица предприятий коллективаша къоабалбаь тIаийцаб МНРП ЦК-ас, МНР Министрий Совето, Ревсомоза ЦК-ас баь «Социалистически яхь йоагIазарах» бола сондж. ХЬу чакхйоахача комбината болхлоца бекхар тIаийнад ухх шера план ханал 15 ди хьалха кхоачаш а яь планнал совгIа 500 эзар тугрика маьха продукци эрачеца. № 24 йолча автобаза коллективо лаьрхIад мухь дIа-юха кхахьарга лаьдодар доалара чотах 700 эзар тугрик експе. Мебельни фабрика болхлоца дош ленная шера план 102 процент кховаъъе.

Г. ХАРЧЕННО.

●

ДIАЗЦА ДЕЗА АДРЕС — МХАТ

БУДАПЕШТ. (Будапресс-АПН). Электроакустически завод — венгерски столице эгIара духхарIа цIи хезача предприятет цаI. Ухзаза болх бен ва кху взар сат. Дуккх ха йоаццан Пыцрельзае ший филиал хьайиллай заводо, экспорте йохьийта продукци кхы а духхарIа хьаар духьа.

Ший продукцех 90 процент гаргIаер предприяте доазол деIхьа дIакхуьлийт, керттерча лаьккъе социалистически мехкашка.

Венгерски электроакустически оборудовани, масала, оттаьлй Москварча В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадионе. Будапешт ски завода акустически прибораш оттаьлй СЭВ-а московски эзане а. Кастта болх бе йоалургIа МХАТ-а кердача помещене 12 метта устни перевод еригIола комплексни акустически система.

●

ЭЛЕКТРОННИ МЕДСЕСТРА

ПРАГА (АПН собкорр). Сигнализаце къеначча системашта меттел из хIаиэле а болх бен я Чехословакие дуккхача больницашка.

«Сестра-унахо» яха электронно-къамаьл ду устройство арахец ЧССР медицински электроника предприятезиз. Бузъама кердача системо медперсонала ца дикка кхою, из эьттун болаш я унахошта а. Цо торо хулийт кхыча помещене чу йолча медсестрана къамаьл дайта, метта уллаше а телефонни радиотрансляционни линех дIахойта.

«Электронни медсестра» дIахо эргалькхха тоьро йинн хулийтаргьа, унахочун организма телеметрически токхамаш дайта. Палатера йоагIа спецелени компьютерга кхоачаргьа. ХIаьта цо цу минута царна обработка ергьа.

ИРАН. Советски Союзо техницески новкъостаа а деш металлургически комбинат хьалъеш латт Исфаган. Чоп даккхаргара кийча прокатага кхачъчала йиззза металлургически цикл а йоаш йола предприяти хургьа из комбинат. ХIаиэале а кхоккайолийтаи болх мишта бу хьежаб 650 прокатни стано, вIашагIъелдаи нийсъаьи йоалаш латт 350 прокатни стан. ЭгIара хьалхара прански болат хьадьяь предприяте.
СУРТА ТIА: Исфагански комбината доменни цех.
ТАСС фотохроника.

Са Даьхе~ СССР

Дуккхача къамий нахах латт гроэненски №15 йолча интернат алексархой коллектив Цъхьана къаьстенна йоахий, гIалгIай, эрсий, эрмалой, украинаш. Дешархой кIоаргга эпанеш, лакха социалистически кхетам болаш, керлалар доазара тIакхувш. Даьхен эгуттаьъа болаш кчебе гIерт уж.

Дуккача формаех, метолех пайда эц коллективо из лекпар кхоьачашца. Масала, толамна чакхъяьккхар интернате Ерригсоюзни пионереи маршрут — «Са Даьхе — СССР». Кхетама балъа директора заместителя И. Панарина йоккхагIча пионервожате М. Григорьяшцеи довзийт сона дуккх альбомаш, документаш, пенгазеташ, стенгазеташ, выставкаш. Цар керттера тематика я «Даьхе — СССР» яхача маршрута керте эттар Э. Мамедваи, Л. Зармаеван. Хьинаре дIабоабир цар из болх.

Из гIулакх керттерча даьхье бераша йоаццан кхоачаш а дайтан царна гIо де сарцагIьяьлар хьекархой коллектив. ХIара отрид декларина яр «Союзни республики Кавказ» чакхдакха. Из болх лака «Лабоабир барахIлагIча «Сь класса йийгаша. Царна лайра Эстоне союзни республикех дерриге ха, хIаьта поашта хаймар кхоачаргьа доазийта. Эстоне пи-сархоннка Нохч-ГIалгIай АССР яха йоазув тIалатта почтови духа конверташ дIалаьъийтар.

Зеьъа доаллар — цу классерча йийгаша К. Ахмаловаз, Х. Дзейтовас, Ф. Шадьжевас, воситательницаш Г. Воронинас хьийгка. Интерната цIерагIа кхаьа лолделар арабаетийски республики, ка вахарах, къаман традицеех, культурах, истореч дуьна газеташ, журналаш, письмош, открыткаш.

ХIара отрйзо ше бобьа балха итогаш еш пенгазеташ арахецара совгIа стендаш кийчйир. Цул совгIа массе йолча отрядзиска союзни республикашта четта, сборен хилар, хоза альбомаш дир. Из долх хьаьъалла чакхбаккхарах дика пайда хилар хьекархоштен дешаьхоштен. Чаьа аьъча цIрца дикагIа дайнар хIара республикг вахар. Из ишта долга гучалъалар «Со ваха моттиг — Даьхен цъьа дакъа». «Машар, буззам, воопаз» ешача темаех яьлъьлча сочиненешка хьежача.

Дешархоша баьча балха берриге чулоацам хььхьоьхзан «Къаман доттагIалаьр яха фестивал» а хилар интернате. Цига стигал йийгар, илеп даьхар, тайп-тайпарча къамий халхаран дир. Костюмаш бIийташа шоша хьаьъар.

Цу тIа чакхбаллихар лешархоша дIабоабаь, ницъ. Шоаш дIаделлалъеш гIулакха формаш кердайоахан, сакъерзамех!Iар эр. хеш, тематика эргалькхаш бе дешархой хIаьа. Масала, масех!ну да лешархоша Советски Iьдал доаккхаш майпа латтан байна-ча турпалхой кашманта Iунал ду, да доацан байнаш шоа. Цу шу да г«Г» класса дешархоша Чахкиева Зинаси Богатырева Фатимаси из болх бу. Даьхен Пем тIа дакъа доапаш хиннача Советски Союза гIулакхаш Нуразалков Хавнашет а дуьхьа материал а гулъяь альбом кийчдаь цар.

Духхь хььшший хул интернате. Уж бе партизанаш. Социалистически Къаьъсача Турпалаш, йолзонхой, поэташ.

ХIанз В. И. Ленин вьча денна кийчо еш ба дешархойн хьекархойн.

В. ШОВХАЛБИЕВ.

МОСКВА. Толаме къьъегаш я ух пятилетка хоадамбеча, кхоалагIча шера Московски трикотажни комбината коллектив. Ер шу долалеча денз цо планал совгIа архийнай 5000 изделе.
Комбинате болх беча наха чIоагIа раьза хинна хьаллаьнад столица хьаьха аттача предприятеша 21 апреле коммунистически субботник я шера дIахьедьар. Цу дийнахь коллективо эрачеца 250 эзар сома маьха 15.000 изделе, пятилетка фонде хьоажаргда 19,1 эзар сом.
СУРТА ТIА: мастера гIочча Е. Калитина (аьрдехьаравар) смена наладчик Н. Васильева тувлорг деча цехе.

В. КУНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Халкъа багахбувцама хьаст

Халкъа фьлгех лаьца В. И. Ленина ъьнаш: «Из материал ларде а лувшаш яьбе йиш яр халкъа дагалаттарехи хьаштех бола тIехдика тожкаъ». Хоош ца ду тайпара йIаьхий материал багахбувцамца марра вайнаьха хинна хила йиш йоаннлга. Ишта хиннаш нийл йоазув мел доаццача къаьнийн а. Шундувла фьлгаш, багахбувцама кхийола жанраш вайна керттера даьхье бовз оалламаргIаш. Цхьабекъа, хIанзе а белгалде дела вайнаьха профессионални оалламхой цIа хиннаьга. Дале а хIара къаман болаш ба новкъалеш-ара - новкъалена бувлача багахбувцама тайп-тойпара жанраш хоза, мапара хьаъона хоош бола пиан. Царех пхьоашбаьрша шоашкара хуош багахбувцама сюжеташ.

Цу хьакъахьа, оалламхоша шоашкша фьлгашта тIатохор фуд, эргалькхаьр фуд хьожаш бьыь балхо къьъкехкаьх вайнаьха юкъе пIелеш, белхамаш, фьлгаш, предпиеи хоош бола пах дукха хилар; хIаьта парех хIаране багахбувцама юкъе керда лелаеннан кхуъъаш хилар.

Ухх статья тIа дуьна хьожаргда ва вай вайнаьха юкъерча оалламхех дикагIчарех цхьаннех. Из Цечоен Аьлмаза Iагйа. Бутахбувцама обращаша бакъъаш ше мадарра хьъъокхъар, вахара социальни маIан белгалдакхкар — ишта и гIалгIай фьлгий оалламхочун оаъъалш.

Из вьа 1924-ча шера Сунженски районерча Iаькъа тIе яхача отарашка.

Аттв хенидаш цуи вахар. Из тIамига волча хана вешнав да, хIаьта жераз дIса нана маьсе яхай. Ишта цхьаь янсан итта ну дьалъа хинна кIоьаь. Цу хана дешо гергара пах болча з кхыта гIулакха а юртара-юрта ухаш лелача хIамах дикка сакхувши зем болаш вовча кIоьыка духха хоза хинний багахбувцама тайп-тайпара жанраш. ЮхъьаьнIа хоза хетарца ладувгIаш хинна, кIаьнко цу хIамашка, хIаьта ха йа ше вода царъара сакъерзам, безам сонбоаш хинна.

Хьаьта Iагйас ше пайта дуьнъ ну хьакъехьа:

— Багахбувцама безам болзш хинна со бера хоза лело. Фьлгаш белхам, легенда юшаш хIлча, терам тIабаххийте ладувгIар аз, хIаьта диц яьлла а далийтаар.

ПIаьхий тайп-тайпара жанраш дукха чулоацаш я Iагйа регергар. Цунна дола Оирстхой, дукха хьъоона тайпара хьаъъарах доаз пределеш, дуккха-дуьхь легендаш, пIелеш, фьлгаш, кишаш и кх- дI. Хьаьта цунгара дIаязъьаьй оахаш, чулоацам болаш, хьаьъаьй оахаш. Цар хьа-Бакъдар лахд йиш яь цаIаш шоллагIчар боанабеш долча дуней тIа. Истора хьъъьехъача тайпара, цаI мара бен ницъ ницъ — экспаатаграш дIабоабар.

Iагйа, ший творчествара диллаъа кхыдоаца ъьке белгала хилар да цун фьлгий композеи нийса хилар, мотт образаша бIаьий хилар, эстетикаца диллаъа лаккача, бовраме хилар, хIаьта кеттердар —бокъо, чIасаш а санна, хIаь а яттаа, пIаIоалаш яхьа. Цу дерригане новкъостаа ду фьлгга сюжет совколучъаш мукъъкхкхх. Ший фьлгаш кхетаеш, обоядкость толгга ца еш дуьш Iагйас.

Iагйе фьлгаша хьъъоьх ухъъкхоллъаран, хIаьта дуьнъаран ъоахаленгара - ноахаленга доаъъаш вай заманга кхоачадъаран тхъъьаш кIочарех болх нах хиннлага. Цаьрех вайна шиттга хоз шоай класса хьаштаан дуьнъаш, социальни харцленашца доаттабаь къоьсаш хьъъокхъаш. хIаьта хургIолча праьерча, сийдача вахарех болча тешаьах дIоаз уж хинна хилар.

ХIанз Iагйа МагIазбика района Керлачарча поаттан ваъъаш ва Хетаргаъь кхы духха багахбувцам дIанабергба цунгара вай фольклористаша.

Вай мехка боккха терхам тIабоахйт халкъа творческа шерра йоазъара, из тахчара. ХIаьта вай республике а вашагIъелкха болх беш я халкъа творчеста культурин тахчагаш йола гIилман учреждене-ш. Из болх дн-тIехь шерлуш а боагIа.

Л. ЦЕЧОЕВА.
филологически IилмаI кандидат.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ЦХЬАНА ЛЕЛАДЕЧА ГIУЛАКХИЙ КЕРДАЧА ЛАГIА ТIА

ДОТТАГIАЛАХИ ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРАХИ ДОЛЧА СОВЕТСКО-ИРАКСКИ ДОГОВОРА КУЛГАШ ЯЗДАЬ ШИ ШУ ДИЗАРГА

1972 шера 9 апреле ди советско-иракски гIулакхий историна юкъеъхьал шин мехка халкъашта юкъера доттагIалаь лаьккера доапхIамеча йоаццан хьаькъера Республика Президента Ахмед Хасан аль-Бакра белгалдаьккхар. Иракан Советски Союзан юкъерча доттагIалаен цхьана лелдеча гIулакхийн хьаькъехьара Договора халькъий гIулакхех эпанеллаш агрессеи тоьара юкъе доапхIама дакъа лоацлаца хургхилар. IIахо йодача хана шин мехка гIулакхий аьттув бола чIоагIа лард цо хьеергIнар.

Договоро ший доапхIам дукха ца лаьелеш хьаькъехар.

1972 шера июне. Иракски правительства «Ирак петролеум компани» ираки мехкадъта компанена национализаци е аьина решени тIаийнача хана, цун хьалхарча хиннача дашца ина IIабахьара шозий карга мел йоаццан экономически рачагаш оарцарIьяьхар «мехкадъта бойкота» Ирак кхерае дагахь революцини правительства тIаийца решени чакх ца алийта гIерташ-СССР правительства ший де йиш йолаш мел доаццача дакъа центрача халача хьалаццаца Ирака политкъостал даро. Национализаци яь мехкадъта дIаэлара цунна поаккъостал де эгIара хьалха оарцарГьяьлар Советски Союз. Цу тайпара Иракски Республика исторе чухь эгIара халарГа эттача цу хана советско-иракски Договоро дог тешаеш дуьнъ хилар. Ирак ший долане дегIаахара цо боккха тешам дуьн хилар.

ХIара шера массе тайпара оагIоан духхарIа йолаш хул март бетта 14 шу дуьзи зола, цхьана леладу советско-иракски экономически гIулакхаш. Шеран торгони бувзамаш. ХIара шера Ирако доапхIам дехьа доака кхуьхьйта массе тайпара дуьна товараш йIду Советски Союзо: фпиниаш, боомбе, корч, кога гIире, тхьамка, хIаьта дуьхьа ха йоаццан мехкадъта йоаццан а йолаиний.

1972 шера бIаьстан юкъе Фелдудж яхача поселкера гальна йоаццан кердо ираксо-советски гIишло хьалъе — Тартар-Ефрат яха канал лаккха лоазадар лелдеш моттиг хилар. Шоаш кийчоп болхан вхоачанчеа хана автобоазаца, ремонтни мастерскеш, складий помещенеша металлически каркасаш хьалъеIар гIишлонхоша, лешара центра классаш кийчйир. ХIаьта октябре лешара центре эгIара хьалха арахийнар 150 бульдозерист, автокранвишкаш. инфераш, слесарш-ремонтникаш. Пишлошъо советски техника кхаь бетта Iомаль баьлар иракски механизатораш. Цун новкъостала-ца долкхъарда цар Тартар ахача Iамагара Ефрат яхача хича кхаччалца хургIола канал. По Iалаидерга Iаьрка доагIа хиш найсъаеш Iаьрка доагIа хиш найсъаеш Iаьрка доагIа хиш найсъаеш дайтаргаш, йоккъал эттача ахкан берташа Международ-речьера лъьттанка эгIа дехкара пайда оца йиш хулийтарьш Тигран Ефратеи хьарсамашарга ухх.

1973 шу доладенача охьхье советски иракски экспертий советцаш хилар Багахде иракгара дакъе хьаьъехь, оагIонаша кулгаш язлир Ефрат яхача ха тIа Хазит яха гидроэнергетически комплекс, Большой Заб яхача ха тIа Бекмен Тигр яхача ха тIа Зоки-Мосулин яха гидроузлаш хьалъяра тоьхара ха балхаш делга отгаеш долча технически протокола. Советски эксперташа иракски коллегаита ишшта новкъостал деригга Ираке хин боахама объекташи ирригацини системаши хьалъяран эксплуатаце ма шинаш мастерскеш, складий помещенеша металлически хьалъе проектам уттаан институти Киллара.

Цхьана леладу советско-иракски гIулакхаш мел доккхий да хьаьхьоь хьа цифро: Ираке хьалъьлъи хьаьъеши йола фронга обладаш, кхоьаьъеш интанел тIехъьлъинай. Парна юкъе — Багадера электротехнически завод, Рамадера нортбоахама машиностроене заводи килгай заводи, Багдада юхъера антибиотикийн фармацевтически предприяти хьаьъеш, Кутера кIаламаш дайтаргаш, йоккъал эттача ахкан берташа Международ-речьера лъьттанка эгIа дехкара пайда оца йиш хулийтарьш Тигран Ефратеи хьарсамашарга ухх.

Белгалдакхкаиза дарташ, цхьана лелдеча советско-иракски гIулакхаш хьаьъеш. Цу тайпара хьаьъеш Багхдаде иракгара дакъьой — энергетика, машиностроене, мехкадъта дохачеи мехкадъта чакхдоахачеи. яйгача а кхачаи а промышленносто — иракски экономика паччахьалкхен сектора предприяташ хьаьъеш.

Шеко ян, Ирака мехкадъта промышленность советски иракски геологаца лакъа а лоацаш дохаш йола мехкадътеи гази йоалла керда моттиган кийча ерийлаш хIанз советски новкъостала хьаьъеш лагта Мосульски мехкадъта чакхдоахе завоя экспулуатаце дIаяларца Ирака мехкадъта промышленность кердача рубежашка ергилярах. Ирака энергетически база чIоагIургьа Доканереи Дербендиканереи электростанцеш хьаллъь яьлча.

Советски Союзо доккъа новкъостал ду иракски къаман кадраш кийчъяра. ЭгIара болча иракски болхлоцца массе тайпара профессеш Iомаьлй советски специалисташа. Советски Союза предприятешка производственно - технически говзал Iомаль чакхбаьнаьй бIаьш иракцаш. советски вузашка леишш ба бIаьш иракцаш. Из бахьан долаш Ирака йоккъагIйолча промышленни предприятеша гIулакхаш дерзш тIа-тIа духхарIа къаман специалисташ ба.

БIарчча чулоацача ду тайпара я доттагIалеи цхьа гIулакхаш леладелеи хьаькъехь советско-иракски Договор дальчл тIехьагIа керда, кхы а лакхагIча боарал тIа доахаш айдьта. цхьана лелдеча советско-иракски Договора тIа оттадаьл дерригача доакъошка Советски Союзан Иракан юкъе цхьана леладу гIулакхаш IIахо шерделга. Хьаьта цо хьахьоьх, мохк политически гIулакхаш ший доламе хулеа чIоагIаьра, цун социальни эргалонй фронт лелIаIоазлара, доттагIал долча иракски халкъа хьал-торг лакхъара бола бокхка тешам а хинна IIаоттаргIолча Ирака экономика сихагIа дегIа а ена дIаоттарга бокъонца логдаха йиш хилар.

Сергей КУЛИНИЧ.
(АПН)

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 апрель

I ПРОГРАММА

15.50 — Передалй программа. 15.55 — Боспбла телеиденн. Хоккеен йола дуней чемпионат. Финландин — Шведин. 18.15 — Маьлонай лоннкхен университет. Вай интернационалистаца. Советски общества эгIара интернационалистически отряд. Болча БолIой класса хьаькъеча. 18.45 — «Нохч-ГIалгIайчоь». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттаза). 19.00 — «Хьа» - Информационни программа. 19.25 — Беспбла телеиден. Хоккеен йола дуней чемпионат. Чехословакин — Советски Союз. 21.45 — Илхей комбинат. Кешнеевера передача. 22.15 — Беспбла телеиден. Хоккеен йола дуней чемпионат. Финландин — Швецин. 3-гIа период. Пистехьа ца — кердаеш, передалй программа.

II ПРОГРАММА

19.15 — Артиколлектива балха деноп. №2 Долга гIишлой гIирса комбинат. 19.25 — Киножурнал. 19.35 — Республика кIаниа. Гудермески район «Дружба» яха совхоз (гIалгIай меттаза). 19.45 — Шолта. Берал. 19.55 — Концерт. 20.15 — «Софья Грушко яха художественни фильм.

6 апрель

I ПРОГРАММА

16.15 — Передачай программа. 16.20 — Iилма - юртбоазамаш. Доаккхаргда театро ду пайда. 17.00 — Дешархоша. ХIама хар дезаш барий турнир. 17.30— «Котало» яха полезой почта. 18.00 — Кереадарга. 18.10 — Ленински премен лауреата йоаззаьлочун Айтматов Чингиза творчеста оагIонаш. 19.00 — Советски илгей концерт. 19.25 — Централни телевизеле экрана тIа эгIара тIалаьа «Беседки яха куйсиненна» фильм. 21.00 — «Хьа». Информационни программа. 21.30 — «Уральски эрсий хорданца хора концертаца вIашагIъеттаболаре». 22.35 — Документално фильм. 23.05 — Керлачарча. передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.15 — Дешах тешаргота а ца тешаргота а. «Тутарвадо» яха фильм. 18.25 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттаза). 18.45 — Хоккеен, репортажа. 18.50 — Документалин фильм. 19.00 — Пятилетка кхоачаргIа шу. Шин район яхье яьлий. 19.25 — Киножурнал. 19.35 — Шолта. Берал. Чакхнен Сайна. «Дахкаш» яха фильт (гIалгIай меттаза). 21.45 — Советски Союзе гIолла. «Хьа цIа доата мотте» яха фильм.

РАДИО

5 апрель

6.30 — «Юртара пахар» (гIалгIай меттаза). 6.45 — Ашпаш. 6.55 — Хоотам. 7.20 — «Гроэненский рабочий», «Комсомольское племя» газетей обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Шера ба хьо, со хьамсара мокъа яха концерт (гIалгIай меттаза). 10.00 — Атеизмен социалистически культурен» яха беседа (нохчий меттаза). 10.15 — «Сибле хийла дукха езаш партех яха концерт (гIалгIай меттаза). 10.45 — Юртарча коммунисти гIулакхашан (гIалгIай меттаза). 18.00 — «Ленина мотт, доттагIален мотт, вошлла мотт» (гIалгIай меттаза). 18.10 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттаза). 18.40 — «Общестеон законин» яха радиожурнал (нохчий меттаза).

6 апрель

6.30 — Юртара пахар (эрсий меттаза). 6.45 — Ашпаш. 6.55 — Хоттам. 7.20 — «Гроэненский рабочий» газетей обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.40 — «Коммунистан — бIаьстенан кIанта IIадуьйла» яха передача (эрсий меттаза). 10.15 — «Партизан социалистически хьаьа» яха корреспонденин (нохчий меттаза). 16.30 — Социалистически хьаьа — IIахьаллатарца, шоашта дола концерт (гIалгIай меттаза). 18.00 — «Ленина тешиеси» информацин (эрсий меттаза). 18.10 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттаза).

ХАОТТАМ

Тахан республикера Гроэнен гIолла хувцаьлий морхаан а йолаш, бийса юкъеъхьачух тIехьагIеи Iуйранеи лаьIо Iогйа а делаш, малхбалонера оамузага 5—9 метр сухал йолаш муъ ъ хьекхаш, фе-гара температура бийсан 3—7 градуси дийнахь 9—13 градуси йIсхьал з йолаш ха хила гарлу. ДIахоргье шин дийнахь хаоттам башка хувца ца бала а мег.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина уанда 11 (3-гIа этаж) Телефо наш: редактора — 3-44.96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни пахарен культуран отделий—3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела—3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора, — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря - 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30, отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

СФ00091. «Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типография изз-на «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 3439.